

Motion till riksdagen 2023/24:899

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

Bekämpande av invasiva arter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör förtydliga vilken myndighet som ska utreda och fatta beslut om hanteringsåtgärder för EU-listade arter med konstaterat stor spridning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram hanteringsåtgärder för samtliga EU-listade arter med konstaterat stor spridning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör utveckla systemet för övervakning av invasiva arter med information om utbredning, vidtagna åtgärder samt fastställda hanteringsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten skyndsamt bör färdigställa en nationell förteckning som anger vilka ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med de olika länsstyrelserna bör ta fram regionala förteckningar med prioritetsordning om vilka arter som ska bekämpas utifrån den nationella förteckning som anger vilka ytterligare arter i Sverige, utöver EU-listade arter, som orsakar problem och därmed ska bekämpas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med länsstyrelserna bör ta fram nationella och regionala handlingsplaner och hanteringsåtgärder med ansvarsfördelning om hur invasiva arter ska bekämpas på lokal och regional nivå och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter skyndsamt bör ta fram vägledningar för bekämpning av invasiva arter på privat

- mark, samt i förekommande fall, föreslå regeländringar för att göra detta möjligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att privata markägare bör ha en skyldighet att bekämpa invasiva arter som kan spridas till grannmark och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ansvarsfrågan och skadeståndsskyldighet för den som av oaktsamhet eller ohörsamhet spridit invasiva arter till grannmark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en informationsskyldighet gentemot kund för den som säljer arter som är eller potentiellt kan vara invasiva, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge relevanta myndigheter i uppdrag att motverka spridning av invasiva arter inom sitt myndighetsområde, t.ex. ge Trafikverket i uppdrag att motverka spridning av lupiner och andra invasiva arter som motverkar biologisk mångfald längs vägar och järnvägar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Nya arter kan ta över

Idag ser vi en allt snabbare och större spridning av arter från deras naturliga utbredningsområde. Ökad global handel och snabbare transporter gör att arter förflyttar sig snabbt. Klimatförändringarna gör att fler arter kan trivas och övervintra på våra breddgrader och vissa av de främmande arterna blir invasiva, dvs. de sprider sig och hotar/tränger undan den inhemska biologiska mångfalden och ekosystemtjänster. Invasiva främmande arter räknas som ett av de absolut största hoten mot biologisk mångfald. De kan dessutom orsaka stora negativa effekter på jord- och skogsbruk samt människors och djurs hälsa.

Läget i Sverige

I Sveriges natur finns idag över 2 000 främmande arter och drygt 400 av dessa räknas som invasiva. Jättebalsamin, parkslide, jätteloka och blomsterlupin är alla exempel på arter som härstammar från trädgårdar eller parker. Andra arter kommer från handel med damm- och akvarieväxter, som vattenpest, sjögull och skunkkalla. Exemplet är många men ofta är de svåra att få bukt med när de väl etablerat sig, framförallt i marin och limnisk miljö. Det är också oerhört kostsamt att bekämpa invasiva arter och ofta är det något man måste göra varje år. Därför är det oerhört viktigt att det finns bra rutiner på plats så att bekämpningen går snabbt när en art väl upptäcks.

Åtgärder

EU listar vilka djur och växter som inte får introduceras i eller spridas i naturen eller gynnas att bli fler. Det är förbjudet att ha, sälja, byta och importera dessa arter. 11 av de arterna finns etablerade i Sverige och ytterligare 8 förekommer sporadiskt. Dock finns

det många fler arter som är problematiskt invasiva i Sverige. Men det finns ännu inga lagstadgade skyldigheter vad gäller dem, utan bara rekommendationer från Naturvårdsverket att man ska hjälpa till att begränsa spridningen. Flera av dessa arter håller just nu på att utvärderas för att eventuellt tas upp på en nationell förteckning över invasiva främmande arter som kommer att omfattas av olika förbud. Det här är ett arbete som går alldeles för långsamt och Riksrevisionens granskning ”Statens insatser mot invasiva främmande arter” (RiR 2022:12) visar att statens arbete mot invasiva främmande djur- och växtarter under lång tid har gått långsamt och inte fungerar effektivt. Riksrevisionen skriver vidare: ”Bristerna försämrar möjligheterna att nå miljömålen och riskerar att leda till ökad spridning samt höjda kostnader för skador och bekämpning.”

Det är allvarlig kritik som visar bristande styrning av staten som måste åtgärdas. Utan styrning, regelverk och vägledning riskerar vi att hamna ännu längre efter med bekämpningen av invasiva arter, vilket leder till förlust av biologisk mångfald och stora kostnader för samhället när det gäller bekämpning men också för enskild för t ex förstörda skördar eller sjukdomsutbrott. Länsstyrelser och kommuner kan inte agera utan vägledning och i värsta fall etableras en art som i ett tidigare skede hade kunnat motas i grind.

Emma Nohrén (MP)

Katarina Luhr (MP)

Linus Lakso (MP)

Elin Söderberg (MP)

Daniel Helldén (MP)

Rebecka Le Moine (MP)